

Kéretlenül küldött cikkeket csak akkor küldünk vissza, ha bélyeget mellékelnek. Kéziratokat hat hétnél tovább nem őrzünk.

Szerkesztőség:
VII., István-út 67.
Telefon: 117-58.

A NŐ ÉS A TÁRSADALOM

A FEMINISTÁK EGYESÜLETE, A NOTISZTVEISELŐK ORSZÁGOS EGYESÜLETE, A NAGYVÁRADI, SZOMBATHELYI, TEMESVÁRI ÉS ARADI NŐTISZTVEISELŐK EGYESÜLETEINEK ÉS A „FERFILIGA A NŐK VÁLASZTÓJOGA ÉRDEKÉBEN“ HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Lapunk tartalmát csak a Nő és a társadalom megnevezése mellett szabad átvenni. Cikkét átvételéhez azonkívül a szerző engedélye is megszerzendő.

Kiadóhivatal:
V., Vigadó-tér 3.
Telefon 80-75.

TARTALOM: *Oswald B. Powell*: A coeducatio felsőbb iskolákban – A kongresszus adataiból. – Charlotte Perkins-Gilman előadásai. – *Szirmai Oszkárné*: A kongresszus tagjainak gyermekvédelmi kirándulása. – Szemre. – *Mrs. Cicely Corbett-Fischer*: Az ifjúsághoz. – Kereskedelem-történeti kiállítás Budapesten. – I. A leánykereskedés elleni norvég nemzeti bizottság jelentése. – *Szirmai Oszkárné*: A Feministák Egyesületének anya- és gyermekvédelme. – Nőtisztviselők Országos Egyesületének rovata. – A Szombathelyi Nőtisztviselők Egyesületének évi jelentése.

Annie Furu-hjelmet, a Választójogi Világszövetség nálunk is nagyrebecsült alelnökét az augusztus 10-én lefolyt választásokon képviselővé választották. Mellette megint sok más nőt, többek közt dr. Jenny A. Forsellest, Dagmar Neoviust stb. stb. is megválasztották.

A coeducatio felsőbb iskolákban.

Pedagógiai előadás jun. 14-én.

Oswald B. Powell, a bedalesi iskola tanára.

Mindenekelőtt egy félreértést kívánok helyreigazítani: A Gyermek című magyar folyóirat egyik híre szerint az angol középiskolák igazgatói nemrég tartott gyűlésükön 2 órai vitatkozás után elhatározták, hogy a coeducatiót beszüntetik. Erre vonatkozó első megjegyzésem: hogy az angol középiskolák igazgatói egyáltalában nem szoktak összegyűlni és valamit közösen elhatározni. Ha ez a csoda megtörtént: oly kevesen ismerik közülük tapasztalásból a coeducatiót, hogy megbeszélésüknek nem lehetne nagy értéket tulajdonítani. Az internátus nélküli középiskolák közül mintegy 170-ben van eddig közös tanítás a 2 nem számára; az internátusok közül talán 5 részesíti közös nevelésben a fiukat és lányokat. Mert a coeducatiót különféleképp értelmezik: Amerikában közös osztálytanítást értenek rajta, Németország néhány államában és Svájcban néhány leánynövendék felvételét (leányközépiskola hiányában) a fiúiskolákba. De ez korántsem az a közös nevelés, amelyről ma szólni kívánok.

Sohasem hallottam olyan tanárokról vagy tanítónőkről, akik gyakorlatilag működtek a

közös nevelés terén és annak megszűnését óhajtották volna.

Elméleti megfontolásoknak, felületes ítéleteknek alig van értéke és célja. Azért lehető rövidséggel 15 évi tapasztalataimról fogok beszámolni.

A bedalesi iskolát, amelynek helyettes igazgatója vagyok, 1893-ban alapította dr. Badley, mint fiuknak szánt Landerziehungsheimot; növendékei a vagyonos polgári osztályból kerültek ki, mert évi 2400 K-t kellett fizetniök. Az iskola kísérlet volt a testnek és szellemnek egészséges, szabad, tevékenység útján történő fejlesztésére, a társas életre nevelésre, ellentétben az eddigi, nagyobbára görög és latin könyvek alapján, sport segítségével, nevelő intézetekkel, amelyek távol a szülői háztól, kaszárnyaszerű épületekben őrizték a NÖvendékeket.

Kezdetről fogva tiszteletben tartotta az iskola a női tanerők jogait: fizetésük egyenlő volt a férfiakéval, barátságos, fesztelen érintkezésben állottak a növendékekkel és collegáikkal, akár az átlagos, kedélyes családban.

Dr. Badley és felesége már az iskola alapításától kezdve szerették volna közösen nevelni a fiukat és lányokat. De Angliában nem lehet gyorsan haladni; apránként kelt újításokat meghonosítani, mert különben áthághatatlan akadályokat gördítenek azok útjába. De 5 évvel az alapítás után kedvező alkalom kínálkozott arra, hogy leányt vegyenek föl az intézetbe; egy anya, akinek fia már nálunk volt, kérdést intézett az igazgatóhoz: nem venné-e föl 10 éves leányát is? Az indítványt alaposan megbeszéltek a tanerőkkel, a szülőkkel és az idősebb növendékekkel. Azután ez a hölgy lakóházat bérelt V-i-óránra az iskolától és odaköltözött 4 leánnyal: saját leányán kívül még hárommal. A leányok mindjárt a lehető

legteljesebb mértékben résztvettek az iskola életében. Két évvel utóbb az egész intézet más birtokra költözött, aminek sok egyében kívül az a haszna is meg volt, hogy a leányok lakóháza közvetlenül a fiuké mellé került. Ugyanekkor előkészítő iskola is keletkezett, amelyben 6-11 éves fiúk és leányok egy fedél alatt nevelkedtek. Ettől kezdve fokozatosan emelkedett a mindkétnevelési növendékek száma; jelenleg 75 leány- és 100 fiúnövendékünk van. A leányok, akiket eleinte avval a bizonytalan érzéssel fogadtak, amelyet nálunk idegenekkel szemben gyakran tanúsítanak, most már a fiukig teljesen egyenlő polgárjogokat élveznek, résztvesznek nemcsak a tanulásban, hanem az iskola társaságában is és jól megállják helyüket: a kíséret tehát bevált és a rendszer továbbra is kipróbálására buzdít.

Hogy a tanerőkre gyakorolt hatást szemléltethetővé tegyem, önmagámról is el kell egyetmást mondanom, hogy önök némi betekintést nyerjenek a régibb angol iskolai és egyetemi viszonyokba. Engem is, mint a legtöbb angol fiút, akinek szülei elég tehetősek erre, 13 éves koromban internátusba küldtek, u. n. public school-ba, amelynek 3-400 tanítványa volt s amelyben évenként 30-42 hetet csupán fiúk társaságában töltöttem, míg 4 nővérem otthon maradt. Tizenkilenc éves koromban beiratkoztam a cambridgei egyetemre, ahol a diákok szintén szép, de kaszárnyaszerű épületben laktak. Itt alkalmam nyílt a nőhallgatók életének megfigyelésére: legidősebb nővéremnek, aki valamennyi fivérével előkészítette az iskolai tanulmányokra, 40 éves korában sikerült egy collegeben ösztöndíjra szert tennie és én engedélyt kaptam arra, hogy ott vasárnaponként meglátogassam. Itt ismét a leányok laktak együtt kolostorszerűen és az előadásokon kívül nem találkoztak fiúcollegáikkal.

Ez az évszázadok óta dívó iskolai és egyetemi rendszer a középkorból származik, amely a nőt a gonosz megtestesítésének tartotta és a csábítást, vagyis a női nemet távol tartandónak vélte a különben oly ártatlan férfineemtől. Ez a rendszer Angliában még érezhetőbbé tette a két nem közti viszony reformjának szükségét, mint a kontinensen, ahol természetesebb viszonyok közt nőnek fel a gyermekek.

Vessünk egy pillantást iskolánk napi-rendjére, hogy kitűnjék, melyek az együttes nevelésre kínálkozó alkalmak. A növendékek szabadban futással kezdik a napot. A reggeli kivételével valamennyi étkezés közös: minden asztalnál 10 növendék ül, fiúk és leányok vegyesen. Az osztálytanítás teljesen közös. Délután közös kézügyességi oktatás: szabad választás szerint rajzolás, földmérés, kertészet, méhészet, baromfityenyésztés, asztalosmunka.

Hetenként kétszer zenekar, szintén közösen. Főzni és varrni a felsőbb osztályokban csak a leányok tanulnak; az alsóbbakban még ez a tanítás is közös. Kétszer hetenként szervezett játékok a nagyobb fiúk és leányok számára külön-külön; a kisebbek hol együtt, hol külön-külön játszanak hetenként háromszor, a játék természetére szerint. Este valamennyien készülnek leckéikre, történeti és irodalmi tanulmányokat folytatnak, karénekepróbatartanak. Téli estéken önkéntes foglalkozásokat űznek: vitatkoznak, előadásokat tartanak saját egyesületeikben, amelyek természettudománnyal, zenével, régészettel stb.-vel foglalkoznak.

A közös osztálytanításról még mindig korai volna végleges ítéletet mondani. Mind a fiúk, mind a leányok a tehetségnek és szorgalomnak tarka különféleségét mutatják. Csak egyet mondhatnék: ha az órarend túlterhelt és túlságosan változatos, mint a modern iskolákban akárhányszor, ami nézetem szerint korántsem elkerülhetetlen, akkor a fiú jobban tud védekezni, mint a leány: azokat az órákat, amelyeket fölöslegesnek tart, egyszerűen átulassa, míg a lelkiismeretesebb leány könnyen túlerőlteti magát.

Az iskolai köteleességek keretében a két nem közös munkában ismerkedik meg egymással. A legfiatalabbak apró szolgálatokat tesznek az összességnek: ablakot nyitnak, táblát törölnek, vízcsapokat elzárnak stb. Tapasztalataik növekedésével iskolai tisztségekre tesznek szert, öröködnék a rend és fegyelem fölött, játékokat rendeznek, az étkezéseknél rendet tartanak, egyesületek vezetését vállalják stb. Fiúk és leányok szervezett vitaórákon beszélnek meg a politikai és egyéb napi kérdéseket. A rendes énekórákon kívül karénekepróbatartások vannak, amelyeken 4-szólamú dalokat tanulnak be. Drámai előadásokat is rendeznek, amelyek vagy a modern nyelvtanítás szolgálatában állanak, vagy iskolai ünnepnek részét képezik, pl. az évharmad végén. Havonként növendékhangversenyt rendeznek, amelyen az ének- és zeneszámokon kívül népies táncokat is adnak elő fiúk és leányok közösen.

Mindkét fél nyer ebben a sokoldalú, fesztelen, a mindennapi szükségletekből fakadó együttműködésben. Egészséges életfelfogásra tesznek szert, ami csaknem lehetetlen azokban az internátusokban, amelyek csak egy-nemű növendékeket nevelnek.

Abban a korban, midőn a gyermekszobát éppen elhagyták, a növendékeknek elsősorban tevékeny együttélésre van szükségük. Minden egészséges gyermekben működik a tudásvágy, amelynek kielégítésére a „miért?”-ek kifogyhatatlan sorát vonultatja fel. Mielőtt a gyermek az előkészítő iskolába lépne, szülei feleljenek egyszerűen és őszintén a saját tes-

tére vonatkozó kérdésekre, hogy elejétől fogva egészséges és józan tisztelettel viseltessék az élet forrásai iránt.

A 11-12 éves korban sokszor, bár nem mindig, a két nem fejlődésében bizonyos ellentét mutatkozik: a fiúk részéről a lányok nemi lekicsinylése, különösen, ha a lányokat túlságosan elkényeztették. Ez a lekicsinylés annál erősebb, minél eltérőbb a lányok ruházata a fiukétól és minél nagyobb szabadságot élveznek a fiuk. Ebben a korban nem kell őket az együttlétre kényszeríteni, hanem adjunk a lányoknak minél nagyobb mozgási szabadságot és ehhez képest minél egyszerűbb és egészségesebb ruházatot. A fiún sokszor avval segítünk, hogy állatok ápolásával bízzuk meg; így alkalmat talál a türelem és gyengébbekről való gondoskodás gyakorlására.

A harmadik korszakban észrevehető a kölcsönös vonzóerő hatása. Nem szégyen és nem bűn, ha a serdülő fiút vonzza a serdülő lány; ez a természetes. De az iskolatársi, bajtársi viszony, a sport, a közös tanítás, a közös kötelességteljesítés elejétől fogva az érzelmi érzelmek fölötti uralomra képesít – sokkal inkább, mintha ritkán, társaságban, pipere és illatszer mesterséges varázsának hatása alatt találkozunk az ifjú rajongása tárgyával.

Következik egy negyedik korszak, amelyben tanulmányaik nagyon elfoglalják mind a fiukat, mind a lányokat; midőn igen sokat tehetnek az egész iskolai szervezet szolgálatában. Ebben a korban ritkán fordult elő intézetünkben szerelmi epizód

Voltak, akik azt mondták nekünk: „Borzasztó! Evvel a coeducatióval minden poézis kivesz; házasságról nem is lehet többé szó.” Evvel szemben álljon a következő statisztika: 15 éve coeducatiós az iskola. Volt növendékeink közül 41 kötött már házasságot; ezekből három házaspár volt iskolatársakból került ki, s az iskolának már 17 unokája van.

A coeducatio ellenségeinek agyveleje mindig azt a gondolatot rejtegeti a háttérben: „de hátha szerelmi viszony szövődne iskolatársak között s ennek következményei lennének?” Feltéve, de meg nem engedve, hogy ez megtörténhetik: vajjon ekkora veszedelem miatt tiltakoztak-e ugyanezek az ellenfelek egy háború ellen? Elítélik-e a jelenlegi általános nevelési rendszert a miatt a becstelen érintkezés miatt, amely a fiatal emberek és az alsóbb néposztályhoz tartozó nők között áll fenn?

Bizonyos kockázat nélkül semmi sem valószínűsíthető meg; a kérdés csak az, felér-e a remélhető haszon a kockázattal? Meg lehetünk-e a jelenlegi viszonyokkal – pl. a prostitúcióval – elégedve?

Férfiak közt – kifejezetten vagy hallga-

tagon – sokszor találjuk azt a véleményt, hogy a nő első kötelessége: egy vagy írás módon élvezetet nyújtani a férfiaknak. A coeducatio egy színvonalra törekszik emelni a két nemet, mindegyikükben egyaránt az önbecsülésnek és függetlenségnek azt az érzését kelteni, amely későbbre is lehetetlenné teszi az ostobaságokat, a szennyes gondolatokat, az együttélés megbecstelenítő felfogását.

A coeducatio nem kívánja megszüntetni a két nem közötti különbségeket, nem törekszik sajátos tulajdonságaik felcserélésére; hanem a lányoknak és fiuknak egyaránt alkalmat kíván adni arra, hogy tökéletesen és erőteljesen kifejlődjenek és ezáltal emeljék az egész emberiség színvonalát.

A kongresszus adataiból.

Kongresszusunk 3000 résztvevője 8 millió nőt képviselt, ennyi tagja lévén a Választójogi Világszövetséghez tartozó nemzeti szövetségeknek.

Mind az öt világrészből voltak tagjai.

Marlborough hercegnőtől a balmazújvárosi földművesasszonyokig, a társadalom minden osztályának asszonyai vettek részt a kongresszuson.

A kongresszus legöregebb résztvevői: egy Amerikából jött 83 éves ügyvéd és egy Hollandiából jött, ugyancsak 83 éves magánzó volt. Mindkét hölgy a legkitartóbban vett részt a kongresszuson. A kongresszus legfiatalabb résztvevői az ifjúsági gyűlésen a Lloyd-termet zsúfolásig megtöltő 15-24 év közötti lányok százaai voltak.

A résztvevők közt minden kongresszusnál nagyobb számban voltak a férfiak és nagyon jelentékeny számban házaspárok. Anyák leányaikkal, fiaikkal, sőt unokáival is jöttek.

A kongresszus legészakibb részvevői Izlandból, (anya és leánya) és Norvégia legészakibb városából (Rabbeu Stokmarkues, Kirsten Stabell Frederiksen és férje) jöttek. Legdélibb képviselői Délafrika küldöttei voltak. E két végtel mérheterlen távolságai közt helyezkedtek el a többiek.

Foglalkozásra nézve alig van hivatás, amelynek női képviselője nem vett volna részt a kongresszuson. Európa és Amerika egyetemének néhány tanára, ügyvédek, lelkészek, polgármester, országgyűlési képviselők, bíró, (Amerikából) állomásfőnök (Finnországból), városi tanácsosok, iparfelügyelők, magas állami hivatalnokok, s mindaz a hivatás, amelyet mi is megszoktunk.

A kongresszus hivatalos delegátusai közt 60 nő volt, aki hazájában a férfiakéval egyenlő politikai jogokat élvez.

Huszonkét nyelvet képviselnek a Nők

Választójogi Világszövetsége keretében szervezett nemzetek.

A Világszövetség alapításakor csak 8 nemzetnek volt választójogi nőszövetsége. Ma – 9 évvel később – 26 nemzeti szövetségünk van és már csak 7 alkotmányos ország van, amelyben a nők még nem szervezkedtek a választójog elérésére. Ezek Spanyolország, Görögország, Luxemburg, Liberia, Törökország, Perzsia és Japán. A Szövetség öt világrészt átfogó birodalmában a nap tényleg nem nyugszik le többé.

A Világszövetség pénztárosa a kongresszus folyamán adományokat kért a szövetség központi irodájának berendezésére. Néhány perc alatt 62.000 korona gyűlt egybe.

Az egész világ sajtóját képviselte a kongresszusra kiküldött 230 újságíró.

A főváros bemutatására rendezett sétakocsizás 250-nél több fogaton és automobilon történt. A járművek felét magánosok szíveségből bocsájtották rendelkezésre.

Három hatalmas hajó zsúfolásig megtelt a dunai sétahajózás alkalmából.

Az operai díszelőadáson egyetlen üres hely nem maradt.

A Zeneakadémiába tervezett nyilvános előadási estét is a Vigadóban kellett megtartani, mert a sokezerényi közönséget csak itt helyezhettük el.

Charlotte Perkins-Gilman előadásai.

Pedagógiai előadás június 14-én.

I.

Tudatában van annak, hogy a föld legfontosabb közönsége előtt beszél: annak tartja a tanítóságot, amely az emberi élet legmagasabb célját szolgálja.

Az ember hármas célja: élni, a fajt szaporítani és fejlődni. Az utolsót, a legmagasabbrendűt szolgálja napról-napra a tanító, kinek munkája még nem érte el a fejlődés legmagasabb fokát. Nem elég, ha régi igazságokat ismételi; új igazságokat is kell növényekkel közölnie. Nem elég, ha az emberiség számban növekszik anélkül, hogy okosodnék; már pedig az értelem csak gyermekkorunkban fejleszthető.

A tanítói hivatás az emberi faj privilégiuma; szülői vannak az állatnak is, tanítói csak az embernek. A tanítók is szülők társadalmi szempontból: ugyanoly hivatásuk van a gyermek értelmével szemben, aminőt a szülők teste ápolásával teljesítenek.

A nőmozgalom oda igyekszik fejleszteni az emberiséget, hogy minden gyermeknek két szülője legyen, ne – mint ma – csak egy egész és egy fél. A nőket intelligencia, élet-

revalóság tekintetében egyenlően kell nevelni a férfiakkal; ezáltal ép oly kevéssé válnak nőietlenekké, amily kevéssé a nevelés férfiatlannokká tette a férfiakat.

Nem csupán a nők érdekeit védi a nőmozgalom; azt kívánja, hogy nő és férfi egyenlő *emberi* munkát végezzenek, mert mind-egyikük első sorban ember, csak másodsorban ternek el nemük szerint.

A nő helyzetének változtatásával a nőmozgalom korántsem kívánja férfiakká tenni a nőket; ha ezt akarná, nem volna rá képes; ha pedig képes volna reá, semmi esetre sem akarná.

Ha a nőmozgalom törekvései diadalra jutnak, a gyermek már születésekor a fejlettség magasabb fokán fog állani. Az anya érteni fog a neveléshez, mert orvostól, tanítótól egyaránt elsajátítja az erre szükséges ismereteket. Az ilyen anyák 2-3 század alatt az emberiségnek nagyobb fejlődését fogják lehetővé tenni, mint aminő az eddig lefolyt 2-3 évezred alatt végbement.

II.

Egy új világ új anyái.

Nem kíván szónokolni, hanem komolyan keresi a nőmozgalom biológiai alapjait; kimutatni kívánja, hogy a nő jelenlegi helyzete ellenkezik az anyaság érdekeivel; hogy a két nem viszonyából származó minden disharmoniának főoka az, hogy egyik nem használja ki a másikat saját gyönyörűségére. Erre nem találunk példát az egész természetben; a két nem minden fajban együtt küzd a létért, a nő szabadon választ, a hímek érte küzdenek s a legéltrevalóbbat választván, a fajt javítja. Az emberi nő nem választhatja gyermekei számára a legalkalmasabb apát, mert a férfi választása nem az anyaság, hanem saját gyönyörűsége szempontjából történik.

Kultúránk férfikultúra; ez a történeti fejlődés következménye, de ezidőszert már nem szolgálja a faj érdekeit. Rákényszeríti a nőre az anyaságot akkor is, oly körülmények közt is, mikor arra nem hajlandó; holott bár hivatása neménél fogva az anyaság – mint a férfié az apaság – de mint emberi lénynek, szabad elhatározásra van joga. Szem elől tévesztik a szerelem magasabb célját, csak a pillanatnyi gyönyörűséget keresik s ezért nem választják egymást lelkiismeretesen.

A prostitúció, amelynek szégyenletes voltát mindenki látja, csak egyik szélsősége annak az általános bajnak, amely a férfi gyámoltalan szolgálójává teszi a nőt: az anyagi érdekekkel komplikált nemi viszonyoknak, a nő anyagi függésének.

A nőmozgalom ellen újabban különösen három ellenvetés hangzik fel gyakran:

1. ha a nőnek polgári jogai lesznek, kerülni fogja az anyaságot. De ez az aggodalom tárgyaltan, mert hisz nőnek kell maradnia – ezen nem változtat az egyenjogúság – és mint ilyen, okvetlenül kívánja az anyaságot, ha gyermekei sorsát biztosítva látja;

2. gyakorlati természetű a másik ellenvetés: a férfi el fogja veszteni a nőben kiszolgálóját; ez nagyon érzékenyen sújtaná a vagyontalan férfit, mert csak fizetésért szerezhetné meg azokat a szolgálatokat, amelyek így a házassággal jutnak osztályrészéül;

3. a férfi attól tart, hogy elveszti a nőt, mint szerelme játékszerét. Nem is akarunk azok lenni; nők vagyunk, az anyaság hivatásunk, de mi akarjuk meghatározni annak időpontját, megválasztani gyermekeink apját. *Eppen azért van polgárjogokra szükségünk, mert anyák vagyunk.* Akik közülünk elégedettek, azok nem fognak önmaguk számára változásokat keresztülvinni; de akiket helyezték ki nem elégit, azoknak legyen módjukban, hogy segítsenek magukon.

A népesség csökkenésével is érvelnek a nőmozgalom ellen. De hiszen a túlnépesedés szokta előidézni a háborút és belső ellenségeskedést; miért kell egymást ölniük az embereknek? Sokkal helyesebb, ha túlszaporodás esetén – nem léhaságból, de lelkiismeretességéből – korlátozzuk a szülések számát, A meglevő emberanyag kímélése fogja megakadályozni a népesség csökkenését.

A férfiak nagy ereje összetartásukban rejlik, a nők gyengeségét a széthúzás okozza. Gyermekeik öröklik mindkettőjük tulajdonságait; ha az összetartás megerősödik a nők között is, együtt erősebb összetartást hagyhatnak gyermekeikre és ezzel jobba tehetik a világot azok számára.

A kongresszus tagjainak gyermekvédelmi kirándulása.

Írta: Szirmai Oszkárné.

Minden várakozásainkat messze meghaladó, legmerészebb álmainkat gyönyörű valóságra váltó, emlékében is örök büszkeségünket képező kongresszusunk lezajlott.

Itt jártak nálunk a vezető szellemek a világ minden tájáról; őket együtt látni, szavukat hallani, oly magasztos demonstráció volt a nő emberjoga mellett, hogy mint varázsütésre elnémult minden ellenkező hang. Ki merné megtagadni Mrs Chapman-Cattnek, a világ legkiválóbb elnökének, Jane Addamsnak, Chicago első polgárának, Perkins Gilmannek, a lángelkű írónak, azt a kis jogot, mely minden

rendes adófizetőnek megadatik? Nagy napok voltak, nagy emberek jártak itt és nagy tanulságokat vonhattunk le a tényekből.

A nagy világraszóló mozgalomnak mintegy kisebbitett, lényegében hű tükörképe volt az a kirándulás, melyet a kongresszusnak szociális intézményeink iránt komolyan érdeklődő tagjai számára rendezett Ruffy Pál min. tanácsos úr, hogy velük gyermekvédelmi intézményünket megismertesse. Azon buzgó odaadással, azon komoly fáradozással, mellyel Ruffy Pál ezt a kirándulást előkészítette és vezette, nemcsak gyermekvédelmi intézményünknek tett nagy szolgálatot, amennyiben ezen – joggal nemzeti büszkeségünket képező-intézményt alaposan megismertette a külföld legkiválóbb szociális munkásaival és a világsajtó legkiválóbb tudósítóival, – hanem hálára kötelezte mindazon helyeket is, melyeken e kiváló idegenek jártak s melyeket ezáltal a nagyvilág kultúrájának szellője megérintett, de hálára kötelezte a magyar feminizmust is, mert közreműködésével elősegítette azt a következményeiben mérhetetlen fontosságú hatást, hogy hazánk külsőbb vidékein, hol eddig sokan talán azt hitték, hogy: ej ráérünk arra még, egyszerre mint varázsütésre maguk előtt látták a nagy mozgalom képét. Ha valaha fantáziájukban a nőmozgalom, a bombavető szuffragette vagy a nagy szivárokkal és nőietlen ruhákkal férfias jogokra való rátermettségét dokumentáló férfiaszony képében élt, a nemes valót megismerték, mikor látták ezen komoly szociális munkáért lelkesedő, a gyermek jogát tisztelő, az anyaság jogát legszentebbnek elismerő, egytől-egyig ladylike, s nem egyszer a női báj és üdeség incarnatioját képező asszonycsoportot. Pedig voltak köztük, nem ugyan bombavetők, de hazájukban elszántan a végletekig küzdők, kik adó megtagadásával, jogos követeléseiknek szünős-szüntelen való hangoztatásával demonstrálják, hogy az eddigi állapot tarthatatlan és túrhetetlen és kikhél a votes for women nem szórakozás, hanem egész életük munkáját jellegző csatakiáltás, a szellem fegyverével vívott elszánt csatákban. De valamennyiükben közös a meggyőződés, hogy a votes for women nem végcél, hanem a kezdet lelegeje, megalapozása csak azon komoly szociális törekvéseknek, melyektől át vannak hatva s melyeket fokról-fokra megvalósítani törekszenek. Ezen komoly törekvéseik iránt való mélyeséges tisztelettel fogadták őket országszerte. Az út leírása egy diadalmenet leírása lenne, a feminizmus hódító útja hazánk szívében, de egyúttal a magyar vendégszeretet diadala, egy felejthetetlen kép kultúránk történetéből, legnemesebb ambícióink, a magyar jó szív felejthetetlen dokumentumai.

Akár a debreceni hölgyekre gondolok, kik

a főispánnéval, Domahidyné ő méltóságával élükön, a legfinomabb szalonélet kultúráját tarták fel, akár a nagy feladata magaslatán álló nagyváradai menhelyigazgató szeretettől sugárzó magyarázataira, akár a kitűnő gyermektartásért a belügymin. köszönő levelével kitüntetett nagyszalontai marcona alakú rendőrré, ki mindig kérlelhetetlenül szigorú, ha valaki az állam gyermekét bántani merné, akár az angol nagystíliú vendégszeretetre emlékeztető szalontai gardenpartyra gondolok, mindig dobog a szívem, hogy mindez magyar hazámban volt s hogy ily benyomásokat vittek szét kiváló külföldi vendégeink. Annyi a kiemelni, annyi a megdicsérni, annyi a megköszönni való, hogy tényleg csak mint krónikás röviden felsorolhatom az utazás egyes mozzanatait, s kedves tagtársaim tegyék hozzá a ragyogó színeket, melyek a résztvevőkre felejthetlenné tették az egész utazást.

A rövidke négy nap oly kaleidoscopszerűen változatos gyönyörű képsorozat volt, hogy a maga egészében teljes kis remekmű hatását tette a résztvevőkre. Első állomásunk Kisújszállás, hol az ipar meghonosítása egy, addig teljesen földműves faluban a Kuncz cég büszkesége s hol egy jól vezetett internátusban az állam helyezi el azon kis leányokat, kik 12. életévük betöltése után az ipari munkára éreznek hajlandóságot, kik ott vidáman, elégedetten eltöltött 6 esztendő után mint alaposan kiképzett munkásnők vagy megmaradnak a cég szolgálatában, vagy más hasonló munkakörben boldogulnak. Kellemes tapasztalatok gyűjtése után egy páratlan kedvességgel felajánlott kitűnő villás-reggeli mutatta be nekünk az ipart terjesztő cégfőnököt, mint kedves háziurat és a női követelések jogosultsága mellett ékes szavát felemelő szónokot és kedves nejét, mint a legkedvesebb háziasszonyt és a női egyenjogosításnak egyénileg való megvalósulását. Onnét Debrecen, szeretetreméltó hölgyeivel, régi collegiumával s kitűnően vezetett menhelyével, melynek fáradhatatlan igazgatója dr. Brokes a ragyogó babyk oly bájos csatarendjével kedveskedett vendégeinek, hogy meggyőződhetünk, hogy ott nemcsak a búza terem jó földben, hanem a piros pozsgás állami gyermek is.

Fényes bankett, Debrecen városa által a feminista világtalálkozó tagjai tiszteletére rendezve, zárta be ezt a szép benyomásban oly gazdag első napunkat

Második napunkon Nagyvárad hagyott sok értékes benyomást lelkünkben. Nagyvárad, melynek 64 év óta komoly szociális munkát teljesítő nőegyesülete van, amelyben a Feministák Egyesülete nagyváradai fiókja tiszteletreméltó idősebb társelnökével, az intelligencia színe-javát képviselő vezetőivel s rendkívülien

agilis és buzgó ifjú tagjaival és most megalakult férfi-ligájával élénken feltűnteti, hogy ott a modern gondolkodás már régen otthont talált s mintegy már arra van hivatva, hogy példakép előljárjon a komoly szociális törekvések megvalósulásában. Nagyváradon a gyermekvédelmet is újra alapos tanulmány tárgyává tettük s boldogító volt mindaz, amit ott tapasztaltunk, kezdve a menhely ideális tisztaságán, végezve a felügyelőnök teljes odaadásánál s a szerető igazgató dr. Edelmann Menyhért ideális lelkületénél, aki oly tökéletessé akarja tenni az ő hatalmi körében a gyermekvédelmet, mint azt zseniális alkotója megálmodta.

Nagyvárad intelligenciája s a város vendéglátása, s a polgármester szavai a legbüszkébb reményekkel töltenek el Nagyvárad további munkálkodása iránt, s amint mesze földről jöttek az ott nyíló búbajos lótoszvirág csodálássára, úgy majd a közel jövőben a szociális virágzás bubáját fogják ott csodálni.

A nagyváradai menhely, mint büszkeségét mutatta be a nagyszalontai telepet, hol demonstrálhatta, hogy a magyar állam helyesen számít, ha budget-be veszi a magyar nép jó szívét; nem a havi 10 koronáért szerez jó tartást és meleg otthont az állam gyermekeinek, hanem kamatoztatja, ami oly bőségesen adott a magyar embernek, a gyermek iránti szeretetét, azt az ideálisabb szülői érzést, mely nemcsak vérbeli magzatját szereti, de mely meleg sugárban árad a szülőtől a gyermekhez, legmelegebben azon gyermekekhez, ki erre rászorult

Nagyszalontán még áhítatos pillanatokot töltöttünk a csonka toronyban, s idegen vendégeink velünk érezték, hogy szent ereklye nekünk magyaroknak mindaz, mi az anyák emlékét idézi fel lelkünkben. Végtelenül bájos befejezése volt ott tartózkodásunknak a garden-party a Sternthal-család vendégszerető házában, tüntetőn szép parkjában. Negyedik napunk Szegedre vitt, melynek magasra fejlett szociális intézményeit szintén büszkén szemlélhettük.

Ott főképp a fiatalok felügyelő hatósága fejt ki intenzív munkásságot s a bábaklinika nemes szellemű vezetője egyengeti egy intenzíven működhető anyavédelemnek útját. Itt is behatóan tanulmányozhattak az Állami Menhelyet, melynek feladata magaslatán álló igazgatója, dr. Turcsányi, megint a maga hatáskörében váltja valóra a legmesszebbmenő követelményeket.

Az oly változatos és értékes benyomásokban gazdag napok gyönyörű végakkordot nyertek a szabadkai meglepően szép városháza megtekintése után a palicsi tó bájos partján töltött órában, hol a fürdőigazgatóság volt szeretetreméltó házigazdánk és Szabadka höl-

gyeinek szeretetreméltósága, élükön Birkásné Adrienne ő nagyságával szintén azt engedi remélni, hogy ott a szociális munkának komoly segítői lesznek.

Valamennyi résztvevőnek felejthetetlen emléke marad ez a rövid kirándulás. Külföldi vendégeink hálás lelkesedéssel írnak róla s mi magyarok büszkeséggel gondolunk rá vissza s kiapadhatatlan hálaérzettel a kirándulás soha el nem fáradó, legszeretreméltóbban folyton magyarázatokkal szolgáló, az állam munkáját, melyben neki oly nagy része van, tárgyilagos nyugodtsággal bemutató vezérére, Ruffy Pálra.

SZEMLE.

Lapunk és a németországi posta. A szerkesztő augusztus 12-én adta fel címemre azt a csomagot, amely a számomra ajánlkozásom folytán kijelölt munkát tartalmazta. A német postának egy hallatlan baklövése csak 25-én juttatta azt kezemhez, mikor már útban voltam hazafelé. E viszonyok folytán a nekem feldolgozásra szánt anyag kihagyásával, még az utazástól kábult fővel állítom össze a lapot. Megnyugtat az a tudat, hogy lapunk most túlesett a kritikus időn és sokkal nagyobb mértékben fogja ezután hasznát látni a kongresszus hatásának, mint amennyire természetsszerűleg megszínylette azt eddig. Glücklich ATilma.

Bebel Ágoston. A szociáldemokrácia nagy vezérének halála őszinte, súlyos gyász a nőmozgalomnak is. Igaz embert veszítettünk benne, aki nemcsak papíron és elvben hirdetett teóriákat, hanem vaskövetkezetességgel hozta harmóniába az elveket a gyakorlattal. Bebel „A nő és a szocializmus” című, 51 német kiadásban és számtalan fordításban megjelent művével óriási szolgálatot tett a nőmozgalomnak. Még értékesebb volt gyakorlati állásfoglalása a nőmozgalom követelése mellett. Ő nem gyalázta meg a szocializmust azzal, hogy a nő egyenjogúsításának programjával tapétázott várból ágyúzza le és lövöldözze az egyenjogúsításért küzdők seregét. Mellettük volt, támogatta, biztatta őket, tekintet nélkül arra, proletárok vagy polgárok voltak-e. Ő meglátta a nő jogi, gazdasági és társadalmi alárendeltségének minden osztály asszonyait egyaránt sújtó nemi gyökereit. Szociáldemokrata ember volt: embert tudott meglátni minden nőben, s minden nőnek szólt nagy és harcos részvéte. A magyar nőmozgalom értékes dokumentumként őrzi majd azt a rokonszenvét kifejező levelét, amelyben sajnálatát fejezte ki afelett, hogy gyengélkedése miatt nem vehet részt a Nők Választójogi Világszövetségének Budapesten tartott kongresszusán. Bebel emlékéért az egyenjogúsításukért küzdő nők mindenkor tisztelik majd.

Dr. Marie Popelin. A belga nőmozgalommal együtt a nemzetközi nőmozgalom is súlyos csapás érte, dr. Marie Popelin, Belgium első nőügy védjének halálával. Popelin asszony ügyvédi téren elért nagy sikereit mind a nőmozgalom javára gyümölcsöztette. Számos szociális reform fűződik nevéhez, amely a nőmozgalom történetében kiváló helyet foglal el.

A kongresszus és az iskolai vizsgák. A kongresszus előkészítő-bizottsága azzal a kéressel fordult a székesfőváros tanácsához, rendelné el az iskolai vizsgáknak korábbi megtartását vagy teljes elhagyását. A tanács a következő választ adta:

„A tanács a folyamodó bizottság ama kérésének, hogy az iskolaévet befejező azon iskolai vizsgálatok, amelyek nem képesítő vagy érettségi vizsgálatok, ezúttal elhagyassanak, hogy így a fővárosi tanszemélyzet tagjainak módjukban legyen a kongresszus előadásait meghallgatni – nem tehet eleget, mert annak teljesítését az érvényben levő törvényes rendelkezések meg nem engedik.

Annak a kérésnek a teljesítését, hogy az iskolai vizsgálatok az előbb említett célból az idén korábban tartassanak meg, a tanács nem tartja szükségesnek, mert a tanszemélyzet tagjainak így is módjukban van az őket érdeklő előadásokat meghallgatni.

Felhívja azonban a tanács a közoktatási ügyosztályt, hogy az osztályvizsgák megszüntetésének kérdését tegye tanulmány tárgyává s ennek eredménye alapján tegyen előterjesztést.”

Ha az eltörlésre régen megért osztályvizsgák a kongresszussal kapcsolatos kezdeményezésből kifolyólag tényleg hivatalosan is halálra ítéltetnének, ez a kongresszus egyik legértékesebb közvetett eredménye lenne.

A feminista Szeged. A kongresszus szegedi kirándulása alkalmából a tiszai metropolis által rendezett fényes banketten a polgármestert helyettesítő dr. Gál József tanácsnok kitűnő fölköszöntőt mondott. Ebben hivatkozott arra, hogy a modern Szeged mindenkor hivatalosan is feminista érzelmű volt. Már 30 év előtt nőtisztviselőt alkalmaztak a város szolgálatában, most pedig pl. a szegedi tantestületek szervezete, bár férfitagjai többségben vannak, nő elnöklete alatt működik. Ha ehhez hozzávetjük Lázár György polgármesternek lapunkban többször méltatott azt a törekvését, hogy leányok számára gimnáziumot, felső kereskedelmi iskolát és egyéb művelődési és képesítő iskolát szervezzen, örömmel ismerhetjük el Szeged jogcímét a feminista jelzőhöz. A rövidesen megalakítandó Szegedi Feministák Egyesülete egészséges talajon épül fel.

Feminista akció a gyermekhalandóság ellen. A Feministák Egyesületének sokoldalú munkája egyik legfontosabb ágazata az anya-

és gyermekvédelmi működés. Mint mindenben, úgy e téren is, az egyesület nem jótékonykodással, nem apró tünetek gyógyításával törekszik a nagy társadalmi bajokat orvosolni, haitem a bajok gyökeréig kutató munkával iparkodik a helyzeten javítani. Az egyesület gyakorlati tanácsadója révén, amelyet az élet bármely bajával szemben álló nők ezer és ezer számra keresnek fel, már hosszabb ideje azt a megfigyelést tette, hogy még olyan intézmények is, a melyek helyes alkalmazással üdvös hatásúak, félremagyarázás folytán szándékolt jó helyett bajt okoznak. Így az a tény, hogy a kórházakban szülő nők ápolási költségeit az anya illetőségi községén hajtják be, egyik kútforrása gyermekhalandóságunknak. Törvényeink szerint ugyanis az országos betegápolási alaphoz kellene fizetnie a kórházakban szülő nők ápolási költségeit. Az a gyakorlat fejlődött azonban ki, hogy vagy felvétel előtt megfizettetik a nővel a várható költségeket, vagy pedig lebetegedett anyák illetőségi helyén hajtják be, a község pedig természetesen az anya családján kereste a költséget. A házasságon kívül szülő nők egy nagy részét ez az eljárás elriasztotta a kórházaktól, lelketlen angyalcsinálók kezébe, vagy nagyon sokszor gyermekgyilkosságra hajtotta őket. A Feministák Egyesülete megállapítván, hogy a kórházak eljárása ellenkezik a törvénnyel, felterjesztést intézett Sándor János belügyminiszterhez, a melynek eredményeképpen a belügyminiszter a következő rendeletet bocsátotta ki a köz- és nyilvánossági jelleggel felruházott kórházakhoz, egyetemi kórházakhoz és bábaképzőintézetekhez:

„A Feministák Egyesületének felterjesztéséből értesültem a gyógyintézetek nagy többségének azon gyakorlatáról, amely szerint a lebetegedett anyák illetőségi községén hajtják be az ápolási díjakat. Ezzel sok esetben helyrehozhatatlan erkölcsi veszteséget okoznak a házasságon kívül született gyermekek anyjának, akiket ez az eljárás sokszor -elriaszt a gyógyintézetek felkeresésétől, aminek a gyermekhalandóság szempontjából nagyon káros hatása van. Tekintettel arra, hogy az 1898-ik XXI. t.-cz. 3. §-ának A) pontja szerint az országos betegápolási alap fedezi a kórházakban szülő nőknek ápolási költségeit, felhívom, hogy hasonló esetekben, amennyiben magyar állampolgárról van szó, a behajtási eljárást mellőzzék és az ápolási díjakat az országos betegápolási alap terhére számítsák fel.”

A Feministák Egyesülete ezidőszent a nem magyar állampolgároknak született, de törvényesítés következtében ilyenekké válható gyermekek utólagos házassággal való törvényesítése körül követendő eljárás tekintetében

iparkodik hasonló értelmű megkönnyítő rendelkezést elérni.

A Feministák Egyesületének számos gyakorlati eredménye és sikere között mindenestre méltánylandó az ehhez hasonló eredmény.

Az ifjúsághoz.

Mrs. Cicely Corbett-Fischer

ifjúsági előadása jún. 17-én.

Az angol ifjúsági csoport üdvözlését hozza a Feministák Egyesülete ifjúsági csoportjának, avval a kívánsággal, hogy a csoport működése és fejlődése maradandó példáját szolgálta a férfiak és a nők sikeres közös munkaságának.

Helyesen mondja Ellen Key: „határtalan az a képesség, amelyet az emberek *mások* szenvedéseinek eltűrésére tanúsítanak.” Ez a képesség nyilvánul a nők választójogának ellenségeiben, mikor kijelentik, hogy a nő egyedüli hivatása az önzetlenség és hogy csakis másokról szabad gondoskodnia. A mi nézetünk szerint a jótékonyosság önmagunknál kezdődik; olcsó önzetlenségnek tartjuk azt, amely szemet huny *más asszonyok* szenvedései előtt. Ha a nők nem törődnek a nők érdekeivel, vajjon kitől várhatjuk, hogy megtegye? Ezért állítjuk, hogy az egész világ jó helyzetben levő asszonyainak legönzetlenebb kötelessége: hogy önzően védelmezzék saját nemük érdekeit. A nő választójogának ellenségei nagyobbára a vagyonos, védett osztályokból kerülnek ki és így nem tudhatják, hol szorítja a cipő a kenyérkereső asszonyt, az otthon-munkást, az elhagyott özvegyet és az elhagyott feleséget. Önzetlenség mozgalmunk jelszava. Akik közülünk boldogok és jó helyzetben vannak, csak szellemi nyereséget remélhetnek a nő felszabadulásától. De minél boldogabbak, minél védettebbek, minél kedvezőbb helyzetűek vagyunk, annál odaadóbban kell magunkat annak a feladatnak szentelnünk, hogy az életet könnyebbé tegyünk olyanok számára, akik önmagukon nem segíthetnek. Erre a célra nincs jobb eszköz, mint ha maguknak az asszonyoknak kezébe adják az önvédelem fegyverét: a politikai jogot.

Miért kell a fiatalságnak ebben a nagy küzdelemben résztvennie? Mind a múlt, mind a jövő kötelezi erre. Egy fél század óta folyik

egész Európában az a küzdelem, amelynek egyrészt alapja, másrészt betetőzése a nő választójogának követelése. A feminizmus minden törekvése és győzelme egyenesen a választójogi küzdelem felé vezet, amelynek győzedelme a társadalmi, gazdasági és politikai tevékenységnek és fejlődésnek új korszakát fogja megnyitni az asszonyok számára, új érvényesülési teret fog nyújtani munkájuknak, új célokat tűzni sajátos képességeik és tehetségeik elé. A mai leányok a múlt harcosainak köszönhetik, hogy azoknál jobb sorsnak örvendenek; azoknál, akiket ugyanaz a gúny, bántalmazás, erőszak és előítélet üldözött, amely alatt ma a politikai nőmozgalom harcosai szenvednek sok helyütt. Ne riadjunk vissza attól, hogy a haladással járó nehézségekből kivegyük részünket; határozzuk el, hogy gyermekeink számára – amennyire tőlünk telik – jobb világot fogunk teremteni.

Ugyanezen az alapon fordulok a fiatal férfiakhoz: ősök küzdöttek ki számukra az elnyomók és előítéletek ellenére azt a szabadságot, azt a biztonságot, azt a nevelési lehetőséget, amelyet ma élveznek. Szabad-e nővéreik kívánságát ellenezniük, midőn ugyanazt kéri önmaguk számára? A mi megfelelő a férfiak számára, az a nők számára is kívánatos.

De nemcsak az igazság szempontjából: önzésből is kell, hogy segítsenek. Sokszor halljuk, hogy a nők szűk látókörűek, babonások, féltékenyek, kicsinyesek, tudatlanok és léhák. Az anyák és feleségek e hibái a nemzetet veszélyeztetik; a leendő polgárok kötelessége tehát, hogy megszabadítsák ezektől. De e hibák a látókör mesterséges szűkítésének, a félbenmaradt nevelésnek és az érvényesülési lehetőség hiányának következményei. Távolítsák el ezeket az okokat: adjanak a nőknek tágabb érdeklődési kört, jobb nevelést, nagyobb felelősséget, erősebb önbírálatot; engedjék őket független, önmagukat megbecsülő, szociálisan érző teljes emberi lényekké fejlődni és el fognak tűnni azok a hibák, amelyek a rabszolgát, a játékszert, a parazitát jellemzik.

De legfőképp a lovagiasság nevében kérem segítségüket; nem azt a lovagiasságot értem, amely csak a gyengét, az engedelmeset védelmezi, hanem azt, amely így szól: „segíteni foglak, míg megerősödöl; segíteni foglak, hogy önmagadon segíthess”. Ez az új lovagiasság sokkal több önfeláldozást, sokkal nagyobb bátorságot és kitartást igényel, mint a régi. Ez az új férfi lovagiassága az új asszonnyal szemben, mint minden erősebb teremtményé gyengébb bajtársával szemben.

Az ifjúsági csoport azért küzd, amit Rooseveltt „az alvilág csekélyebb hatalmának” jelent: a nyomorúságot fentartó erőknél, a kapzsiságnak, az elnyomásnak és kegyetlen-

ségnek gyengítéseéért; kell, hogy ezt a küzdelmet férfiak és nők együtt folytassák féltékenységgel és versengéssel nélkül, öntudatosan, az emberiség felszabadításáért.

Kereskedelem-történeti kiállítás Budapestén.

Igen, ilyen is van. A Rákóczi-út egy mellékutcájában, a Vas-utcában, a felső kereskedelmi fiúiskola harmadik emeletén látható most, a közgazdasági tanfolyam és a nemzetközi kereskedelmi szakoktatási kongresszus idejében.

Nagyrészt a kereskedelmi múzeum gyűjteményéből került ki a kiállítás rendkívül érdekes anyaga, melyet a múzeum igazgatója *Kovács Gyula* és *Domanovszky Sándor dr.* kereskedelmi akadémiai tanár rendeztek igen nagy gonddal és hozzáértéssel, *Schack Béla* főigazgató utasításai nyomán és *Hille Alfréd* buzgó segítségével.

Anyagilag a kereskedelem legfőbb exponensei, a budapesti nagybankok támogatása tette lehetővé a kiállítás rendezését.

Az első, ami a csodaszép iskolaépületnek a kiállítás részére átengedett területén szembeötlik, egy csomó kardot szorongató ércököl: A pallosjog jelvényei voltak valamikor. Tanonc-szerződések, céhlevelek, céhládák és jelvények – mindmegannyi iparművészeti érdekesség – töltik meg a folyosó jobb szárnyát, míg balról két régi primitív kancellária bútorzatát helyezték el. Szinte el sem lehet hinni, hogy ez volt valamikor a Pesti Hazai Első Takarékpénztár-Egyesületnek az ország legelső és leggazdagabb pénzintézetének első berendezése. Talán az alapítási okiratot írta alá *Fáy András* 1839-ben az íróasztalon felejtett régi lúdtollal? Alapítási okiratait is kiállítja ez az intézet, épügy, mint az Osztrák-Magyar Bank, mely gyönyörű bankjegy-gyűjteményt mutat be, a bankjegyek eredeti rajzaival és igen gazdag ércpénz-gyűjteménnyel egyetemben. De ott szerepel a devalvációt hirdető „Körözvény” is az insurrectio idejéből, 1811-ből.

Nincs érdekesség híján a királyi jövedelmekről szóló legrégebb kimutatás sem, 1073-ból. Körülbelül nyolc millióval adózott akkor a magyarság III. Béla királynak. Ugyanebben a teremben látható a „Murányi Vénusz”, Szécsi Mária levele hitelezőihez 1669-ből és Thököly Éva birtokeladási szerződése a XIII. századból.

Külön szekrényben látható a hírneves bányaúriak, a Thurzók és Fuggerek legrégebb szerződése 1495-ből. Igen sok ürmértéket „mérőt” állított ki Körmöcbánya városa és sok-sok érdekes régi írást a Debreceni Kereskedelmi Társulat. Kuriózumok közöttük egy útitámla és 1776-ból egy díszlakoma költségvetése. Ugyancsak kuriózumszámba megy az 1835-ös budapesti bérkocsi-tarifa és egy húsár jegyzék, mely egy font marhahús árát 872 krajcárban tünteti fel.

Szerényen húzódik meg az egyik falon a magyar szociálpolitika egyik legrégebb dokumentuma, egy hirdetés a vasárnapi munkaszünetéről 1800-ból Ugyanakkor a falnak a másik végén vannak az Osztrák-Magyar

Bank forgalmának fejlődését feltüntető táblák. A kamatláb hullámzása azt mutatja, hogy soha nem volt még oly magas a kamatláb, mint 1913. első felében!

Nagyon gyakran találkozunk Mária Terézia nevével. Szabadságlevelek, vásárjog-adományozások, vámolási rendeletek stb. feltűnően nagy számban viselik az ő nevét. Bizonyítékai annak, hogy az asszony-királynak volt gondja a kereskedelem fejlődésére is. Az édességek barátait érdekelni fogja, hogy a csokoládé- és kakaobehozatal szabályozása is Mária Terézia nevéhez fűződik.

A váltógyűjtemény legrégibb példányai 1824-től valók. Az első csekket a Malvieux-cég (a Leszámítoló-bank őse) állította ki 1867-ben.

Régi-régi elsárgult okirat tanúskodik róla, hogy Zsigmond király 1395-ben csak a Szt-Margitsziget apácáinak engedte meg, hogy mérleget tarthassanak.

A Pesti Magyar Kereskedelmi Bank 1842-ből való alapszabályait és egy igen érdekes üzleti könyvét láttuk. A költségzsámlya ilyen tételeket mutat:

Gnadengehalt einer Wittwe Josefine	
Kogler	30 Gulden
Lokalzins bis Georgi mit Gasbeleuchtung	439 „
Beitrag zum Széchenyi-Denkmal.....	200 „

A posta és közlekedés fejlődésének is roppant érdekes régi dokumentumai vannak a kiállításon. II. Ferdinánd és I. Leopold számos rendelete szabályozza a postai szállítást. Vannak közöttük személyi ügyekkel foglalkozók is. Itt láthatók a különböző postadíj-tarifák folyton emelkedő árakkal, az uszályhajókra és tutajokra vonatkozó rendelkezések és az első magyarországi táviró-vonal aktái. A hatvanas évekből már telegrammok is láthatók.

Néhány vontatóhajó, egykorú fotográfiáit is láttuk a nagyszámú kép sorában. Van közöttük olyan hajó, melyet három nő és egy férfi húz.

Díszhelyet kapott az a vakolókanál, mely Károly főherceg kezében volt a Lánchíd alapkövetésénél.

Érdekesek a század közepéről való szivarskatulyák. Az akkori kor szellemét jellemzik az elnevezéseik: „Szabad sajtó szivar”, »Nemzeti őrsereg szivar”, Tisztújítás szivar”, „Csárdás szivar” stb.

Az „Üzletvezetés” elnevezés alatt összegyűjtött anyagban igen sok régi üzleti könyvet, árjegyzéket, körlevelet, számlát láttunk. Van itt egy „Számolat Puntigam Rudolftól” és egy másik Schlick Ignác öntő-műhelyéből. A modern tökekoncentráció tipikus alakulatának, a Schlick-Nicholson részvénytársaságnak első telepét mutatja a számla fején két apró kis viskó.

Ugyanitt látjuk a mai reklámvilágításnak a 17. század végéről való őst, a sárga csillagot, mely fehér és sárga üvegdarabokból volt vertvas keretben összeállítva és egy szerény faggyúgyertya égett benne. Akkor legalább olyan fényes világítás, mint ma a villamos transparens.

A kereskedelmi szakoktatásnak is jutott rész a kiállítók jóvoltából. A szenei piarista kollégium könyvvel és számtani könyveket állított ki a 18. század végéről. A Bibanco-féle 1830-ban megnyílt iskola is képviselve volt néhány érdekes dokumentummal. Itt van a Marmak-féle iskola és internátus prospektusa, mely azzal kecsegteti a szülőket, hogy Marmakné anyai felügyeletet gyakorol a fiúk felett. A budapesti kereskedelmi akadémia alapítási okmányait állította ki 1857-ből. A kiállításnak ezt a részét ritkaságszámba menő régi tankönyvek és néhány szép régi cégtábla és címer egészíti ki. Közülük van az a borz is, melynek a Borz-utca nevét köszönheti.

A kiállítás szeptember 5-ig naponta látható. Akinek köze van a kereskedelemhez, nézze meg, sok érdekeset talál benne.

Gergely Janka.

A leánykereskedés elleni norvég nemzeti bizottság jelentése.

1913. június.

Bizottságunk a lefolyt időszakban ugyanolyan módszerekkel dolgozott, mint eddig. Országos tudakozó irodánkhoz, amelynek vezetője titkárunk, Sem Eliz felsőbírósi ügyész (Krisztiania, Karl Johans gate 10), mindig többen fordulnak felvilágosításért megüresedő állások felől, valamint segítségért, ha külföldön tartózkodnak.

Hála a többi nemzeti bizottság szíveségének, széleskörű és jó összeköttetéseknek, most már megtudjuk adni olyan intézmények vagy személyek nevét, akikhez fiatal leányok bizalommal fordulhatnak.

Tudakozó irodánk forgalmát a következő adatok tüntetik föl:

Év	Ügy	Állás	Angliában	Németorsz.	Norvégia	Svédorsz.	Dánia	Franciaorsz.	Svájc	Irland	Amerika	Afrika	Ausztrália
1910	437	82	51	8	4	3	4	1	1	—	8	2	—
1911	485	74	38	8	—	2	10	2	2	2	8	1	1
1912	491	50	24	6	6	—	2	—	—	—	7	1	3

A folyó év május 31-éig 267 ügyet intéztünk el, 27 állásról tudakozódtunk; 10 Angliában, 5 Németországban, 3 Dániában, 1 Hollandiában, 1 Svédországban, 1 Skóciában, 6 Amerikában volt.

Gyakran történik meg, hogy szülők fordulnak hozzánk, akik jó idő óta nem hallottak leányukról s attól tartanak, hogy leánykereskedelmi ügynök kezébe került. De legtöbb esetben kiderül, hogy csupán a leány meg gondolatlan hanyagsága folytán nem kaptak felőle hírt és ilyenkor sikerül a leányt arra bírunk, hogy szülei vel rendszeresen levelezzék.

Ismételten megtörtént, hogy a leány minden nyomot eltörölni igyekezett, nehogy szülei vagy rokonai megtudják címét. De a külföldi bizottságok bámulatos ügyességgel vezettek nyomra; nem lehetünk eléggé hálásak fáradságtalan buzgalomukért és segítségére készségükért.

A lefolyt időszakban ismételten úgy látszott, mintha Norvégiában is jártak volna leánykereskedelmi ügynökök, de lehetetlen volt erről bizonyosságot szereznünk. Több esetben sikerült utazásuk folytatásáról lebeszelnünk olyan fiatal leányokat, akiket gyanús egyének szerződtettek. Egy amerikai városból azt írták egy északnorvégiai embernek, hogy ott asszony-hiány van; „azért küldjön, amennyit tud!” Kiderítettük, hogy a levél írója sem munkát szerezni, sem bármily módon külföldi nőkről gondoskodni nem tud; azért azt kellett tanácsolnunk, hogy ne menjenek ki. Két 16-18 éves leányt, akik 2 német kereskedelmi utazó ösztökélésére 1910. őszén Krisztiániába jöttek, bizottságunk kívánságára a rendőrség küldött haza Trondhjembe.

Meg kell itt állapítanunk, hogy a rendőrtisztviselők mindenkor jóindulattal fogadták bizottságunk kéréseit gyanús esetek megvizsgálása tárgyában és alkalomadtán ők maguk hívták fel a bizottság figyelmét, ha gyanús egyének szerződtettek fiatal nőket külföldön végzendő munkára.

1911-ben értesültünk arról, hogy egy norvégiai embert, aki Amerikában munkaközvetítő intézetet nyitott, leánykereskedés gyanúja miatt letartóztattak. Bizottságunk semmiféle összeköttetésben sem áll ezzel az emberrel, sem „intézetével”.

1912. októberben a svéd nemzeti bizottság sürgönyben kért bennünket egy gyanús eset megvizsgálására: egy norvég ember fiatal svéd leányokat szerződtetett. Tudakozódtunk és valónak bizonyult, hogy egy norvég-amerikai hazakészült és 2 fiatal svéd leány készült vele utazni. De kiderült, hogy a férfi látogatóban volt Svédországban és mivel gyakorlott utazó volt és nagy nyelvtudással rendelkezett, a leányok kérték, hogy legyen segítségükre amerikai utazásukban. Felhívtuk a fiatal leányok figyelmét arra a veszélyre, amelynek esetleg kitéhették volna magukat és megkértük a kivándorló hajó női osztályának felügyelőjét, aki megígérte, hogy beszél a leányokkal és ügyel rájuk. Ez az eset is bizonyítja, mennyire fontos, hogy a kivándorló hajókon legyen olyan női felügyelő, aki az utazás folyamán törődik a fiatal leányok biztonságával. Bizottságunk kívánságára több régi kivándorló hajón, valamint az új norvég-amerikai vonal hajóin alkalmaztak ilyen felügyelőket.

Egy hölgy, aki házi alkalmazást keresett hirdetés útján, ajánlatot kapott egy dán úriembertől. A vizsgálat kiderítette, hogy az ajánlattevő nem ott lakott ahonnan levelét írta, hanem hogy postáját egy félreeső pavillonba vitette. A dán bizottság megállapította, hogy egész viselkedése szerfölött gyanús; ezért elhatározta, hogy szemmel fogja tartani és megakadályozza, hogy csalárd módon magához hívhasson másokat.

Számos leányt külföldre érkezésükkor megvártak és rendeltetési helyükig segítettek az ottani bizottságok.

Egyeseket megvártunk Krisztiániában és munkahelyet kerestünk számukra.

Nagyon megnehezíti munkánkat, hogy akik külföldi munkahelyekről kérnek felvilágosítást, vagy azt kívánják, hogy őket ott megvárják, oly későn fordulnak hozzánk, hogy rendkívül nehéz, sokszor lehetetlen megtennünk a szükséges intézkedéseket. Némelyeknek az a furcsa felfogásuk irodánkról, hogy minden állásról felvilágosítást adhat további kutatás nélkül; azt hiszik, hogy listát vezetünk, amelyben minden szükségessé válható adat megvan. Mások nagyon csodálkoznak azon, hogy nem küldhetünk pl. Ausztráliába vagy Délamerikába fizetett válaszü sürgönyt, amelyben valamely állásról felvilágosítást kérünk.

Sok esetben a kutatás eredménye szükségessé teszi, hogy a leghatározottabban lebeszéljük a fiatal nőt valamely állás elfoglalásáról. Oly esetekben, midőn tanácsunk ellenére sem akar lemondani utazásáról, címeikkel látjuk el és lehetőleg értesítjük a nemzeti bizottság ottani vagy szomszédos képviselőjét. Ha lehetetlen volt utazása elhalasztására bírnunk a fiatal leányt és az eset gyanúsának látszott, akkor sürgönyöztünk, vagy sürgönyválaszt kértünk.

A bizottság tagjai több előadást tartottak a leánykereskedésről az ország különböző részeiben; ezeket élénk érdeklődéssel hallgatták.

1912-ben Julius Burckhardt berlini lelkész bizottságunk felszólítására néhány előadást tartott Krisztiániában. Ezek az alkalmatlan időpont ellenére nagyon látogatottak voltak. Az előadó érdekesen ismertette a fiatal leányok védelmére Berlinben folyó munkát. Erősen hangsúlyozta, hogy a munkaközvetítés a fő és hogy sokkal eredményesebben lehet a szerencsétlenséget megelőzni, mint valakit abból utólag kiszabadítani.

1911. óta bizottságunk évi 800 skand. korona (1072 K) évi kormánysubvenciót kap az eddigi 400 korona helyett. Azonkívül 1911-ben 300, 1912-ben 200 skand. koronával járult költségeink fedezéséhez a Keresztény erkölcsök előmozdítására szolgáló alapítvány.

A krisztiániai rendőrséghez, mint a kormány leánykereskedési irodájához

1906-ban 1,
1907-ben 3,
1908-ban 3,
1909-ben 3,
1910-ben 5,
1911-ben 7,
1912-ben 9

esetben fordultak felvilágosításért oly esetekben, amelyek a leánykereskedés gyanújában állottak.

De a kutatás valamennyi esetben kiderítette, hogy sem bűnesetről, sem a leánykereskedéssel bármily összefüggésben álló dologról nincsen szó.

A Feministák Egyesülete.

ezúttal csupán két fontos dologra kívánja felhívni a tagtársak figyelmét:

I.

A dr. Dirner Gusztáv ösztöndíjra pályázhatnak oly legalább 4 polgári iskolai osztályt végezt nő, akik szeptemberben iratkoznak be a m. kir. tudományegyetem bábaképző intézetébe. (VIII. Rökk Szilárd-utca 33.) Az ösztöndíj 200 K; a kérelem akár ez intézet igazgatóságához, akár egyesületünk Gyakorlati Tanácsadójához intézhető.

II.

A Feministák Egyesületének anya- és gyermekvédelmi működése.

Írta: *Szirmai Oszkárné.*

Gyermekvédelmi intézményünk, mely nemzeti büszkeségünk, csak akkor érheti el azon kifejlődést, amely lánglelkű megalkotóinak szeme előtt lebegett, ha a gyermekvédelem ügyét, – úgy mint az a megalakulásnál tervezve volt, – a társadalom is magáévá teszi. Oda kell eljutnunk, hogy az állam minden gyermekével szemben az állam minden egyes polgára szülői kötelezettséget érezzen és amennyiben ez módjában van, a szülői köteleességeket teljesítse is. Az állami intézményeknek ezen szociális támogatása a legkedvesebb és a legkielégítőbb munkakört nyújtja mindenkinek, aki avval foglalkozik. Nem kíván az egyesektől anyagi áldozatot, mert hiszen az állam fedezi a költségeket, csak személyes hozzájárulást, meleg érdeklődést, hogy lehetővé váljék az, hogy az államnak a gyermekvédelemre fordított milliói tényleg a legjobban kamatozó befektetéssé váljanak. Áthatva azon meggyőződéstől, hogy az állami gyermekvédelemnek ezen szociális támogatása egyik legfontosabb kötelességünk és egyik legszebb jogunk, iparkodtunk a Feministák Egyesületének keretében, mint anya- és gyermekvédelmi bizottság tömörülni és szervezni azok munkáját, akik szívesen és szeretettel vállalták az ezen munkakörben felmerülő feladatokat. Mindeddig azt tapasztaltuk, hogy minden egyes résztvevő fokozódó érdeklődéssel és buzgalommal végezte a reá bízott teendőket és az önként vállalt munkát *komoly kötelességének tekintette*. Meg vagyunk győződve, hogy hazánk egyéb vidékein is ép oly odaadással és szeretettel fogják végezni a magyar asszonyok ezen hasznos és kedves kötelességüket, csak épen arra van szükség, hogy a középpontot, amely köré csoportosulhatnak, megteremtjük, és hogy a budapesti bizottsággal az állandó összeköttetést

fentartsuk, hogy a tapasztalatok kölcsönös kicserélése által munkánk mind céltudatosabbá és egyöntetűbbé váljék. A gyakorlati tapasztalat különböző ágait teremtette meg az anya- és gyermekvédelmi munkának.

I. Az első és a legtermészetesebb munkakör úgy alakul ki, hogy mindazon gyermekek címét, akik a menhely gondozásában vannak, összeírjuk (illetve a jegyzékeket a menhely vezetőségétől megkapjuk) és utcák szerint csoportosítva a bizottság tagjai között szétosztjuk. (Egy-egy bizottsági tagra lehetőleg 10 gyermeknél több ne jusson.) A bizottsági tagok a gyermekeket meglátogatják és tapasztalataikról írásban vagy a legközelebbi értekezés alapján beszámolnak. Ezen tapasztalat alapján döntik el, hogy milyen sűrűn fogják a gyermekeket látogatni s mire fognak különösen súlyt helyezni. (Iskolázás, ruhakiosztás, pályaválasztás stb.) Az egyes helyek megvizsgálásánál természetesen számba kell venni, hogy az állam fizetése aránylag csekély és követeléseinkkel a lehetőség határai között kell maradnunk, de mindenesetre feltétlenül megkívánhatjuk, hogy a gyermek anyagilag és erkölcsileg tiszta légkörben éljen, hogy nevelőszülője részéről szeretetben részesüljön, semmi olyat ne lásson, ami lelki fejlődését károsan befolyásolhatná és semmi oly foglalkozásra ne szorítottassék, amely korával és testi erejével ellenkezik. Igen nagy tapintattal kell eljárunk, hogy amíg egyrészt a gyermek a pártfogó hölgyei szemben teljes bizalommal viseltessenék, úgy másrészt a nevelőszülő is a pártfogó hölgyben jóakaróját, segítőjét lássa, aki minden tekintetben őt jótanácsossal, útbaigazítással ellátja, a gyermeket nevelőszülője iránti engedelmességre és szeretetre inti. A helyzetről lehetőleg saját megisméltető benyomásaink alapján nyerjük tiszta képet és ne szomszédok és házmesterek besúgásai alapján. Ha benyomásunk olyképp alakul ki, hogy a gyermek rossz helyen van, a telepfelügyelővel egyértelműleg gondoskodjunk áthelyezéséről. Itt, mint nagyon fontos útbaigazítást, még azt is kiemelném, hogy a bizottsági hölgyek és telepfelügyelők között a legrövidebb idő alatt a legbizalmasabb, hogy úgy mondjuk, collegiális viszonynak kell kifejlődni. A telepfelügyelőnek, akik a vidéki helységekből, úgy mint a fővárosban segítő társat fognak látni a hölgyekben, akik munkájukat megkönnyítik és eredményesebbé teszik, akik az ő lelkiismeretes munkájukat értékelni tudják és – ez már a dolog természetéből folyik – épen csak azt akadályozzák meg, hogy munkájukban hézag ne legyen, mulasztás ne történjék. A meleg és bensőséges viszony, mely a pártfogó hölgy, a gyermek és a nevelőszülő között kifejlődik, sok-sok irányban igen messzeható és üdvös

eredményeket fog létesíteni és legfontosabb lesz a gyermek serdülő korában, mikor a menhely kötelékéből, 15 éves korában már kiválik.

II. Itt jutunk a bizottság munkájának egy másik igen fontos neméhez; értem a 15 évesek felett gyakorlandó felügyeletet. Mikor az állam behatása megszűnt és a serdülő gyermek annál inkább rászorul a szerető gondoskodásra és útbaigazításra. Ezek névjegyzékét is hasonlóképen a menhely vezetőségétől megkapjuk és a bizottság azon tagjai között osztjuk szét, akik ezen intenzívebb pártolásra hajlandók. A gyakorlandó felügyelet neme itt magától kialakul; körülbelül olyan legyen a viszony, mintha gyámánya lenne a pártfogó a serdülőnek.

III. A munkánknak egy harmadik ágazata az lenne, hogy akár a bejelentő hivatal útján, akár a személyes kutatások nyomán tudomást szerezzünk a helységben levő összes magán-dajkaságban levő és házasságon kívül született gyermekekről és szociális gondoskodásunkat ezekre is kiterjeszszük. Itt érdekes, összehasonlításokra nyílik alkalom, hogy vajjon a magán-dajkaságban levő vagy az állam felügyelete alatt levő gyermekek sorsa van-e jobban biztosítva.

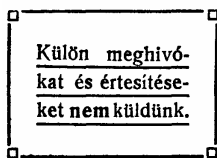
IV. A negyedik és majdnem legfontosabb ága bizottsági munkánknak a gyermekvédelmet az anyavédelemmel köti össze. Akár a helység szülő-intézetének kapcsán, akár a szülésznők vagy a bejelentő hivatalok útján tudomást szerzünk a születésekről és mindazon esetekben, hol a családok támogatásra szorulnak, vagy ahol az anya elhagyatott, nem él család körében, őt szociális támogatásban részesítjük. Nem akarok itt kitérni a házi ápolás és szükség esetén étellemezés vagy egyéb anyagi támasz azon módozataira, amelyek csak szociális utón nyújthatók, hanem itt csak arra utalok, hogy az elhagyott anyákkal értesük meg azon anyavédelmi intézményeket, melyeket nekik az állami gyermekmenhely nyújt. A szegény családokban a szoptatási segínyt nyújtja olyképp, hogy a csecsemőt befogadja a menhely kötelékébe és az *anyánál* helyezi el és ezért az anyának havi 15 korona segínyt nyújt. Ha pedig az anya csecsemőjével oltalom nélkül van, figyelmeztetjük őt egyrészt a jogvédelemre, amelyet az árvaszék neki nyújt, másrészt az állami menhely azon rendkívüli berendezésére, hogy az anyát csecsemőjével együtt 1 évig eltartja; ha ennek igénybevételeire hajlandóságot nem mutat, vagy ellene téves információk alapján ellenszenvvel viseltetik, megértetjük vele az igazi helyzetet és rábeszéljük, hogy a gyermekével a menhely oltalmát vegye igénybe. Felbátorítására a gyakorlatban igen hasznosnak mutatkozott, hogy egy borítékot adunk át neki a bizottság vezetőjéhez

címezve és megmondjuk neki, hogyha menhelyi tartózkodása alatt valamit másképp találna, mint azt neki leírtuk, ha bárminemű panasza van, azt bizalommal írja meg és orvoslásáról gondoskodni fogunk.

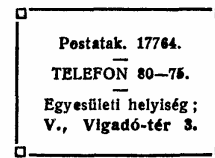
V. Ha ilyen vagy ehhez hasonló munkakörrel az anya- és gyermekvédelmi bizottság azon helyen működik, ahol az állami gyermekmenhelynek is centruma van, még azon feladat megoldása vár ezen bizottságra, hogy mindazon helyeken, ahol azon menhelyeknek telepe van, a személyes kapcsolat útján az érdeklődést a hölgyek között a gyermekvédelem iránt felébressze és a telepen elhelyezett gyermekek pártolására őket is rábírja, hogy így a szociális segítség mindenütt nyomon kövesse az állami menhely munkáját.

Végül csak azt akarom megjegyezni, hogy eddigi tapasztalataink alapján ezen szociális munka a menhely intézői részéről a legnagyobb pártolásban és elismerésben részesült. A bizottságot, mint segítőtársat tekintették és munkáját mindenképp elősegítették. A jelentéseket pedig a legnagyobb érdeklődéssel vették és figyelemben részesítették; az eddigi tapasztalatok másrészt azt is kiderítették, hogy a menhely vezetősége a legnagyobb alaposággal jár el munkájában, amennyiben a szerzett tapasztalatok túlnyomó részben igen kedvezőek voltak; de teljesen lehetetlen, hogy ilyen óriási szervezetnél mindig minden tökéletesen legyen megcsinálva; a társadalmi segítség ép azt célozza, hogy az anyyira szükséges ellenőrzésben segédkezet nyújtva, a hibákat, a rossz elhelyezéseket, a lehető minimumra szorítsa és amennyiben gyermekek számára a melegségnek, a szeretetnek egy éltető forrásává lesz, alaposan és biztosan elősegíti az állami gyermekvédelem azon végső célját, hogy minden gyermek, kit az állam felnevel, hazájának, az emberi társadalomnak hasznos tagja, boldog, elégedett ember legyen.

Ezen kedves, szép munkára hívjuk fel országsszerte asszonytestvéreinket; ha a szervezés munkájánál eddigi tapasztalatainkkal segítségükre lehetünk, benső örömmel állunk rendelkezésükre.

**A NŐTISZTIVISELŐK ORSZÁGOS EGYESÜLETE
 ÉS ARADI, NAGYVÁRADI, SZOMBATHELYI,
 TEMESVÁRI FIÓKEGYESÜLETEINEK
 HIVATALOS ÉRTEBITÉSEI.**

A szerkesztésért felelős; Gergely Janka.

Az egyesületek tagjai díjtalanul kapják a lapot. – Évi tagdíj rendes tagoknak 12 K, kültagoknak 6 K.

Szakoktatási kongresszus. Ismételten felhívjuk tagtársaink figyelmét az augusztus 31-én kezdődő kereskedelmi szakoktatásügyi kongresszusra. Mindenképpen fontos, hogy ezen a rendkívüli gondossággal előkészített és nagyon érdekesnek ígérkező kongresszuson egyesületünknek minél több tagja vegyen részt. A kongresszus nyomtatványai magukban is oly értéket képviselnek, hogy még azoknak a tagtársaknak is ajánljuk a kongresszusi tagok sorába való belépést, akik nem vehetnek állandóan részt a tanácskozásokon. Prospektusokat irodánk is küld a tagtársaknak.

A kongresszussal kapcsolatos kereskedelem történeti kiállítást választmányunk tagjai már megtekintették.

Német társalgási órák. Tagtársaink kívánságára német társalgási estéket rendszeresítettünk. Minden hétfőn este 7-9 óra között vannak ezek a díjtalan társalgási órák. Oly tagtársaknak, akik még küzdenek a német nyelv nehézségeivel, nagyon ajánljuk, hogy vegyenek részt ezeken az órákon.

Szeptember hó 7-én, vasárnap kirándulás Kovácspatakra. Találkozás a nyugoti pályaudvaron reggel 10 perccel 9 óra előtt. Vasúti költség 240 korona.

Szeptember 21-én, vasárnap kirándulás Békásmegyér – Pomázra. Találkozás a Pálffy-téri h. é. vasúti állomáson, reggel 7 óra 20 perckor.

Szerdánként este ½8 órakor találkozás az egyesületben és indulás onnan együttes sétára.

Gyorsíró ünnepek. Augusztus elején résztvettünk a nemzetközi és rendszerközi gyorsírókongresszuson és egyéb gyorsírási ünnepeken és megtekintettük az igen érdekesen összeállított gyorsírási kiállítást is. A kongresszusnak mintegy 60 tagja, köztük sok külföldi nőtisztviselő, augusztus 7-én délután vendégünk volt az egyesületben.

Női cégvezető. A női prokuristák száma ismét megnövekedett eggyel: a Joel Adolf és fiai fehérnemű- és kereskedő-cég *Parecco Szidóniát* cégjegyzési jogosultsággal ruházta fel. Örömmel regisztráljuk ezt a hírt, mint a nőtisztviselői munka fejlődésének újabb bizonyítékát. Egyébként a cég tulajdonosa is nő: *Joel Alice*, aki nemcsak névleg, de a valóságban is vezeti a régi, előkelő Joel-céget.

Krónika. Az elmúlt hetekben állandóan igen élénk volt az egyesületi élet. Nyári csend és nyugalom egy pillanatra sem volt egyesületünkben. Az állástközvetítő különösen forgalmas volt mostanában. Az iskolából kikerülő új kollegák igen szép számban veszik igénybe állástközvetítőnket.

Szerdai sétahajózásaink és kirándulásaink is állandóan népesek voltak.

A Ferenc József betegsegélyző-pénztár alapszabályait hosszas huzavona után végre jóváhagyták. Ennek folytán rövidesen választások lesznek a pénztárban. Rajta kell lennünk, hogy most már befolyást is nyerhessünk a pénztár vezetésére. Számítunk rá, hogy minden tagtársunk teljes energiával velünk lesz abban az igyekezetünkben, hogy a pénztár vezetésébe is beválasszunk nő-jelölteket.

Záróra. A napilapok a záróra törvény végrehajtási utasításáról többek között azt közölték, hogy az irodai munkát az üzleti helyiségekben boltzárás, tehát esti 8 óra után is megengedi az új törvény. A törvény szövegéből kiténik, hogy ez a közlés téves, amennyiben a törvény kifejezetten kimondja, hogy a zárt üzleti helyiségben alkalmazotakat foglalkoztatni tilos. Ha esetleg kétségek merülnek fel errenézve a hivatalokban, forduljanak a tagtársak hozzánk, szívesen rendelkezésükre bocsátjuk a törvény szövegét, szükség esetén közbenjárásunkra is számíthatnak.

Adományok: K. L. úr és fagylaltozó társai 10 K-ti G. I. 10 K- t adományoztak egyesületünknek a kereskedelmi szakoktatási kongresszus alkalmival felmerülő költségekhez.

Incasso. Tagtársaink kényelmére, akik nem az egyesületben fizetnek, pénzbeszédőt szerződtettünk *Rózsavölgyi Béla úr* személyében. Egyedül ő van jogosítva tagdíjak incassálására. Reméljük, hogy a tagdíj-bevételek erősen meg fognak most már növekedni. Erre annyival is inkább szükség van, mert az őszre nagyobb akciókat tervezünk, a nagyarányú munkássághoz pedig tudvalevőleg anyagi eszközök is nagyobb mértékben kellenek.

Illemhely. Nem illik róla írni és beszélni, azonban illik a hivatalokban olyan hasznavehetetlen állapotban tartani, hogy tisztasághoz és rendezhez szokott nőtisztviselők inkább betegek lesznek, mintsem hogy igénybe vegyék.

Igy a központi városházán is olyan túrhetetlen az elhelyezése, hogy jóízű nő csak undorral lépi át a küszöbét.

Nem tudjuk, hogy elegendő-e, ha a polgármesteri hivatal figyelmét hívjuk fel e túrhetetlen helyzetre, vagy pedig sürgessük-e külön szakosztály szervezését tanácsokkal és tanácsjegyzővel a nagyon is illetlen illemhelyek illendőbbé tételére?

Lakásváltozások bejelentendők. Üdülőtelepre állandóan lehet jelentkezni! A tennis-pályán szeptemberben van még hely.

Nyugdíj nőtisztviselők számára. A tagtársak figyelmét állandóan éberem tartjuk nyugdíjellátásuk érdekében. Nincs szomorúbb jelenség, nincs nagyobb nyomorúság, mint az elaggott ember nélkülözése.

Mi tisztviselőnk, akik vagyont nem gyűjthetünk munkaképtelenségünk és aggkorunk esetére, addig is, míg törvény nem rendezi a nyugdíjügyet, egyedül úgy gondoskodhatunk magunkról, ha belépünk a *Magántisztviselők Országos Nyugdíj egyletbe* (V., Báthory-u. 5.), mely egyesület üzleti szempontból kifogástalan, alapítókéje meghaladja a 10 millió koronát és humanitárius eljárásának is számtalan tanújelét adja folyton.

Mielőbb csatlakozzunk az egyesülethez, akár nyugdíjképes az állásunk, akár nem. Többféle táblázat szerint köthetünk kisebb-nagyobb nyugdíjellátásra jogosító biztosítást. *Pályaváltoztatás esetén, vagy magánéletünkben beálló bármilyen változásnál, ha tovább fizetjük járuléainkat, fennmaradnak szerzett jogaink.* Kérjük nyomtatványokat.

A Szombathelyi Nőtisztviselők Egyesületének évi jelentése.

1913. május hó 29-én.

A szombathelyi nő tisztviselők egyesülete elmúlt évét annak a törekvésnek szentelte, hogy belső szervezetét megerősítse és a tagok között való összetartás és szolidáris egyetértés által szervezze a nőmozgalom derék hadát, amely gerince és legbiztosabb támasztéka haladó törekvéseinknek.

Örömmel láttunk eddigi működésünk során céljainkért őszintén lelkesedő úri asszonyokat, akiket nem a tagjainkkal való közös sors, hanem a céljainkat megértő nemes érzés vezetett közénk, egyesületünk vezetésében ma is büszkeséggel látjuk ezek legkiválóbbjait, de tapasztalunk kellett, hogy a mi szociális irányú nőmozgalomunk iránt a csak érdeklődésből feministák közreműködésének folytonossága hiányos és azért egyesületi tevékenységünket elsősorban egy olyan erős tábornak megszervezésére kell irányítanunk, amely helyzeténél és sorsánál fogva elválaszthatlanul kapcsolódik össze egyesületünk szociális törekvéseivel. Az a meggyőződés vezetett bennünket, hogy ha erős lesz és összetartó a nő tisztviselők szervezett gárdája, az egyesület társadalmi díszét jelentő haladó szellemű úriasszonyok csatlakozása is tömegesebb lesz, részvétele és lelkesedése ügyünkért pedig tartósabb és állandóbb, mint azt eddig tapasztalni alkalmunk volt.

Ezek voltak a vezető gondolataink, amikor az elmúlt évnek úgyszólván minden munkásságát arra fordítottuk, hogy egyrészt egyesületünk tagjainak számát gyarapítsuk, másrészt pedig különösen, hogy az egyesület tagjai között levő kapcsolatot szorosabbra fűzzük és a tagok állandósított társas érintkezésével egyesületünk belső szervezetét megerősíthessük. Sikert-e ezen igyekeztünk, azt csak a jövő fogja megállapíthatni. Annyit már minden esetre elértünk, és ezt örömmel jelenthetjük, hogy egyesületi ügyeink iránt tagjaink sorában igen élénk érdeklődés mutatkozik, ami legbeszédesebben talán ott nyilatkozik meg, hogy a tagdíjhátralékosok nagy száma, ami egy egyesületnél mindég a hanyatlás jele szokott lenni, az elmúlt évben úgyszólván teljesen eltűnt, úgy hogy alkalmunk nyílt számos csökönys tagdíjhátralékost pénztári követelésünkben törölni. Mindennek dacára, mint azt a pénztári jelentés részletesen ismertetni fogja, egyesületünk anyagi ügyeit sikerült konszolidálnunk és az elmúlt évben még berendezési költségekre is tudtunk hegy csekély összeget fordítani.

Tagjaink gyakorlati továbbképzését az elmúlt évben csupán a kereskedelmi és iparkamara által rendszerezett vasúti tarifa-tanfolyamon való részvétellel szolgálhattuk. A hathetes tanfolyamon egyesületünknek 10 tagja vett részt és a tanfolyamot rendező kereskedelmi kamara és szombathelyi kereskedők társulata a legnagyobb elismeréssel nyilatkozott egyesületünk tagjainak komoly kitartásáról és igyekezetéről, amely újból dokumentálta, hogy a nő tisztviselő komolyan veszi a gyakorlati továbbképzést, hiszen a tanfolyam végeztével úgyszólván csak a mi tagjaink tartottak ki mindvégig.

A szombathelyi üzleti világnak elismerése nyilatkozott meg abban a tényben is egyesületünk iránt, hogy a nagyobb cégek és vállalatok hozzánk fordultak munkaerőért és így alkalmunk volt az állásközvetítést fokozatosan kifejlesztenünk, ami reményt nyújt arra, hogy egyesületünk e téren is hasznos szolgáltatásokat fog tehetni úgy a tagoknak, mint a munkaadóknak, amiáltal a nő tisztviselők intenzivebb szervezése és az egyesületünkön kívül állóknak nagyobb számban való bevonása is lehetővé válik.

Tagjaink érdekeit megvédelmezendő élénk részt vettünk a munkásbiztosító pénztár ez évben tartott választásában és sikerült is összes jelölteinket megválasztatnunk a közgyűlési kiküldöttek sorába. Ezek után most már arra fogunk törekedni, hogy egyesületünk a munkásbiztosító pénztár igazgatóságában is megfelelő képviselőre találjon.

Eszméink propagálására is súlyt fektettünk és a tél folyamán felolvasások rendezésével igyekeztünk a nő választójog ügyét propagálni és a feminizmus törekvéseit tárgyilagos megvilágításban a nagyközönséggel megismertetni. Halász József lapszerkesztő 1912. évi november 10-én a nők választójogáról tartott látogatott előadást. Majd Kapy Béla körmendi ev. lelkész igazán nagy értékű és emelkedett színvonalon álló feminista előadással szolgálta január hó 6-án haladó szellemű törekvéseinket. A vármegyeház termét mindkét előadásra Herbst Géza alispán ingyenesen volt kegyes átengedni, miért nem mulaszthatjuk el hálás köszönetünknek ezúton való lerovását.

Kitünően bevált a tél folyamán rendezett tornatanfolyamunk, amely mindvégig igen látogatott volt. Tagjaink nagy örömmel fogadták ezt a kezdeményezésünket, amelynek egészségi szempontokból nagy jelentőséget tulajdonítunk és azért a nyár folyamán szabadtéri játékokkal kívánjuk folytatni ily irányú kezdeményezésünket. A megfelelő játékszereket már be is szereztük és Hafner Ede tanító úr, aki lelkes buzgósággal és önzetlen jóakarattal karolta fel törekvéseinket a nagyszerűen vezetett téli tornatanfolyam után e szabadtéri játékok betanítására is szíves volt vállalkozni.

Tagjaink szórakoztatására a csütörtöki összejöveteleken kívül egyesületi helyiségünkben januárban táncestélyt rendeztünk, március 8-án pedig egy igen sikerült házi estélyen láttuk vendégül városunk társadalmának egyesületünk iránt érdeklődő szélesebb rétegeit.

Tagjaink száma az elmúlt évben:

	63	rendes	94	kültag
Elköltözött	6		5	
Férjhez ment	4	„	—	„
Kilépett	8		7	
Belépett	25		11	
Van tehát	70		93	„

A jól teljesített munka őszinte meglegedettségével tekinthetünk vissza elmúlt egyesületi évünkre és hisszük, hogy tagjaink összetartása, nemes céljaink mellett való lelkes kitartása egyesületünk további fejlődését és ezzel törekvéseinknek mielőbbi valóra válását fogja eredményezni.